

Szczecin 18 sierpnia 2022 r.

**Stanowisko Komisji Skarbników Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza
ws. pilnych działań wzmacniających dochody jednostek samorządu terytorialnego
w celu zapewnienia możliwości pełnego finansowania zadań komunalnych**

Efektom zmian w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych dokonanych w latach 2019-2022 jest ubytek dochodów jednostek samorządu terytorialnego z PIT o bezprecedensowej skali. Zgodnie z rządowymi szacunkami w ocenach skutków regulacji projektów nowelizacji ustawy o PIT, w latach 2020-2031 ubytek dochodów wyniesie łącznie przeszło 208 mld zł; od 2023 r. - ponad 27 mld zł rocznie (w cenach stałych). W 2022 r. samorządy otrzymują po raz pierwszy udziały w PIT i CIT nie zgodnie z wysokością rzeczywistych wpływów podatkowych, a na podstawie ubiegłorocznych prognoz, które były szacowane przy założeniu inflacji na poziomie 3,3%.

Zmiany w systemie dochodów komunalnych z lat 2019-2022 dotyczą dochodów z PIT, a więc elementu będącego zwornikiem całego systemu. Nie tylko obniżyły one dochody z tego źródła, ale także powodują, że system nie jest w stanie zaadaptować się do szybko rosnących kosztów wykonywania zadań publicznych. Raz ustalone (i równe prognozom) dochody z PIT nie ulegają w trakcie roku zwiększeniu, a mechanizm rozliczenia prognoz z rzeczywistymi wpływami (po dwóch latach) nie będzie efektywnie działał z powodu kolejnych zmian w PIT, trwale obniżających dochody poniżej kwoty referencyjnej. W istocie na najbliższe lata został zerwany związek pomiędzy dochodami JST, a wysokością wpływów podatkowych. Suma dochodów z PIT, CIT oraz subwencji rozwojowej będzie równa kwocie referencyjnej, rosnącej bez związku z realnymi wpływami podatkowymi, a na podstawie historycznego wskaźnika dynamiki PKB, w warunkach wzrastającej inflacji nieodpowiadającej ani wzrostowi wpływów podatkowych, ani wzrostowi kosztów zadań wykonywanych przez samorządy.

Obecnie podstawowym czynnikiem wzrostu kosztów wykonywania usług publicznych są ceny energii, która jest podstawowym elementem kosztowym, np. w transporcie publicznym czy ciepłownictwie komunalnym. Rośnie presja inflacyjna na wzrost wynagrodzeń, który będzie też wymuszony w przyszłym roku dwukrotną podwyżką wynagrodzenia minimalnego. Dodatkowym czynnikiem zwiększającym wydatki komunalne jest obecność uchodźców z Ukrainy - zwłaszcza w dużych miastach - co wywołuje konieczność zapewnienia usług publicznych dla znacząco zwiększonej liczby mieszkańców.

W zakresie wydatków samorządowych wzrasta różnica pomiędzy wysokością subwencji oświatowej a wysokością wydatków oświatowych. W 2021 r. bieżące wydatki oświatowe JST na zadania objęte subwencją były

wyższe od łącznej kwoty subwencji już o już 19,7 mld zł. Natomiast łączna kwota oświatowych wydatków bieżących (działy 801 i 854) była wyższa od sumy subwencji oświatowej i dochodów bieżących w tych działach o 31,4 mld zł.

Przedłużająca się wysoka inflacja prowadzi do pogarszania się warunków i wyników gospodarki finansowej JST, a następnie nasilania się zjawisk kryzysowych, aż do drastycznych podwyżek opłat dla mieszkańców i trudności z finansowaniem podstawowych usług publicznych wykonywanych przez samorządy.

Apelujemy o podjęcie inicjatywy kompleksowych zmian w ustawach o dochodach JST, o finansach publicznych w części dotyczącej jednostek samorządu terytorialnego, a także w zakresie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Do czasu wypracowania nowych zasad niezbędne jest wprowadzenie doraźnych rozwiązań wspierających wzrost dochodów komunalnych.

Podkreślamy i popieramy inicjatywę legislacyjną zmierzającą do sanacji finansów komunalnych przedstawioną przez Senatorów PR przygotowaną we współpracy z Unią Metropolii Polskich i Związku Miast Polskich, w szczególności:

- 1) **zrekompensowanie ubytków spowodowanych zmianami w podatku PIT poprzez zwiększenie udziałów w PIT dla jednostek samorządu terytorialnego – docelowo do 100%**
- 2) **wprowadzenie mechanizmu indeksacji części oświatowej subwencji ogólnej, poprzez określenie jej wysokości na 3% PKB.**
- 3) **Urealnienie kwot referencyjnych na 2022 r. zapisanych w nowelizacji ustawy o dochodach jednostek samorządowych - łączne podniesienie ich sumy o 10 mld zł**
- 4) **Zmiana metody podziału subwencji rozwojowej (rekompensującej ubytki dochodów z PIT) na wprost proporcjonalną do utraty dochodów w danym roku budżetowym w każdym z lat (tj. wprost proporcjonalną do wysokości udziału danej JST we wpływach z PIT)**
- 5) **Zwaloryzowanie kwoty subwencji oświatowej JST na 2022 o wskaźnik bieżącej inflacji według odczytu dotyczącego stanu na koniec czerwca 2022 r. tj. o 15,5 % (czyli o ok. 8,3 mld zł)**
- 6) **Obniżenie stawki VAT na usługi transportu publicznego z 8 % do stawki 0 %**
- 7) **Obniżenie stawki VAT na usługi dotyczące gospodarki odpadami z 8 % do stawki 0 %**
- 8) **Sfinansowanie ze środków budżetu państwa wzrostu kosztów funkcjonowania komunikacji publicznej (zeroemisyjnej) w zakresie wzrostu cen energii elektrycznej w związku ze wzrostem cen praw do emisji CO2 którego beneficjentem jest Budżet Państwa**
- 9) **Sfinansowanie ze środków budżetu państwa wzrostu kosztów funkcjonowania ciepłownictwa komunalnego w zakresie wzrostu cen paliw i surowców energetycznych oraz w związku ze wzrostem cen praw do emisji CO2 którego beneficjentem jest Budżet Państwa.**

Krzysztof Mączkowski

Skarbnik Miasta Łodzi

Przewodniczący Komisji Skarbników
Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza